

Xây dựng Chuẩn đánh giá phẩm chất và năng lực của học sinh trong môn Đạo đức cấp Tiểu học theo Chương trình Giáo dục phổ thông 2018

Bùi Ngọc Diệp*¹, Nguyễn Hà My²,
Nguyễn Huyền Trang³

* Tác giả liên hệ

¹ Email: diepbn@vnies.edu.vn
Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam
52 Liễu Giai, Ba Đình, Hà Nội, Việt Nam

² Email: nhmy.3110@gmail.com
Trường Đại học Sư phạm Hà Nội
136 Xuân Thủy, Cầu Giấy, Hà Nội, Việt Nam

³ Email: nguyenhuyentrangbdc@gmail.com
Trường Bồi dưỡng cán bộ giáo dục Hà Nội,
Số 36, Mạc Thái Tổ, Yên Hòa,
Cầu Giấy, Hà Nội, Việt Nam

TÓM TẮT: Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 được xây dựng theo định hướng phát triển phẩm chất và năng lực cho học sinh. Vì vậy, đánh giá học sinh tiểu học cần dựa trên việc xác định những phẩm chất và năng lực mà các em hình thành được thông qua quá trình học các môn học và tham gia hoạt động giáo dục. Đánh giá là quá trình xác định mức độ thực hiện yêu cầu cần đạt của Chương trình giáo dục và Chuẩn đánh giá phẩm chất, năng lực môn Đạo đức cấp Tiểu học theo Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 là căn cứ để cán bộ quản lý và giáo viên đánh giá học sinh theo hướng phát triển phẩm chất, năng lực. Bài viết đề cập đến những vấn đề chung về đánh giá, Chuẩn đánh giá và đề xuất quy trình xây dựng Chuẩn đánh giá phẩm chất và năng lực môn Đạo đức cấp Tiểu học làm căn cứ cho nhà giáo dục trong việc thực hiện đánh giá học sinh tiểu học theo định hướng mà Chương trình đặt ra.

TỪ KHÓA: Chuẩn đánh giá, phẩm chất, năng lực, yêu cầu cần đạt, mức độ đánh giá.

→ Nhận bài 31/8/2023 → Nhận bài đã chỉnh sửa 24/9/2023 → Duyệt đăng 20/10/2023.

DOI: <https://doi.org/10.15625/2615-8957/12320215>

1. Đặt vấn đề

Đổi mới Chương trình Giáo dục phổ thông là một nhiệm vụ quan trọng và cấp bách để cụ thể hoá việc thực hiện chủ trương của Đảng ta về “Đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo”. Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 cấp Tiểu học được ban hành nhằm mục tiêu: “Giúp học sinh hình thành và phát triển những yếu tố căn bản đặt nền móng cho sự phát triển hài hòa về thể chất và tinh thần, phẩm chất và năng lực; định hướng chính vào giáo dục về giá trị bản thân, gia đình, cộng đồng và những thói quen, nền nếp cần thiết trong học tập và sinh hoạt” [1]. Như vậy, trong Chương trình Giáo dục phổ thông 2018, mục tiêu giáo dục tiểu học không chỉ chú ý chuẩn bị cho học sinh những cơ sở ban đầu “Cho sự phát triển đúng đắn và lâu dài về đạo đức, trí tuệ, thể chất, thẩm mỹ và các kỹ năng cơ bản để học sinh tiếp tục học trung học cơ sở” mà còn có yêu cầu “Phát triển phẩm chất và năng lực; định hướng chính vào giáo dục về giá trị bản thân, gia đình, cộng đồng và những thói quen, nền nếp cần thiết trong học tập và sinh hoạt”.

Dựa trên những mục tiêu cơ bản của Chương trình Giáo dục phổ thông ở cấp Tiểu học, điều cấp thiết cần đặt ra đó là làm như thế nào để đánh giá được phẩm chất và năng lực của người học. Bài viết phân tích một số vấn đề chung về Chuẩn đánh giá và xây dựng Chuẩn đánh giá trong môn Đạo đức ở cấp Tiểu học, từ đó đề xuất quy trình xây dựng Chuẩn đánh giá phẩm chất và

năng lực trong môn Đạo đức để giáo viên có căn cứ thiết kế các công cụ phục vụ cho việc đánh giá phẩm chất và năng lực của học sinh theo yêu cầu của Chương trình Giáo dục phổ thông 2018.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Những vấn đề chung về đánh giá và Chuẩn đánh giá môn học ở Tiểu học

Đánh giá trong giáo dục là một lĩnh vực khoa học ứng dụng được đông đảo những nhà giáo ở mọi cấp học triển khai thực hiện. Việc đánh giá cho phép người nghiên cứu xác định mức độ đạt được của mục tiêu giáo dục đã đặt ra có phù hợp hay không, có đạt được hay không và việc giảng dạy có thành công hay không. Người học có tiến bộ hay không để việc đánh giá được thực hiện một cách đúng đắn và khách quan phải triển khai đo lường. Trần Thị Tuyết Oanh (2014) đưa ra khái niệm chung về đánh giá trong giáo dục, đó là: “Quá trình tiến hành có hệ thống để xác định mức độ mà đối tượng đạt được các mục tiêu giáo dục nhất định” [2]. Theo Nguyễn Đức Minh (2015), đánh giá là: “Quá trình thu thập thông tin, phân tích, xử lý thông tin để tìm ra các chỉ số về lượng, giá trị hoặc sự quan trọng của nó trong so sánh với các mục đích, mục tiêu đã đặt ra từ trước, từ đó đưa ra ý kiến, phán xét, khuyến nghị nhằm giúp cải thiện, nâng cao chất lượng công việc” [3]. Tác giả Nguyễn Đức Chính (2017) nhận định rằng: “Đánh

giáo trong giáo dục là sự thu thập, xử lý, phân tích một cách toàn diện, khoa học, có hệ thống những thông tin về sự nghiệp giáo dục, để phán đoán giá trị của nó nhằm thúc đẩy công cuộc cải cách giáo dục, nâng cao trình độ phát triển của giáo dục, đáp ứng nhu cầu ngày càng cao của cộng đồng xã hội. Đây còn là quá trình thu thập, phân tích và lí giải các thông tin một cách có hệ thống để mô tả thực trạng, đối chiếu với mục tiêu giáo dục đã được đặt ra nhằm đề xuất các khuyến nghị làm cơ sở cho các nhà quản lí, những bên có liên quan khác, đặc biệt là giáo viên, học sinh đưa ra những quyết sách hoặc điều chỉnh các hành động tiếp theo để cải thiện, nâng cao chất lượng giáo dục” [4].

Như vậy, đánh giá là quá trình thu thập thông tin chứng cứ về một đối tượng đánh giá và đưa ra những nhận định về mức độ đạt được theo các tiêu chí đã được nêu ra trong các tiêu chuẩn hay kết quả mong đợi về đối tượng đánh giá đó. Đánh giá kết quả học tập là sự so sánh, đối chiếu kiến thức, kĩ năng, thái độ thực tế đạt được ở người học để tìm hiểu và chẩn đoán trước và trong quá trình dạy học hoặc sau một quá trình học tập với các kết quả mong đợi đã xác định trong mục tiêu dạy học. Nguyễn Thị Lan Phương (2014) cho rằng, đánh giá học sinh là quá trình thu thập thông tin; phân tích, xử lý và giải thích thực trạng việc học của học sinh và của chính mình; xác định nguyên nhân, đưa ra những biện pháp cải thiện việc dạy và việc học để học sinh dần tiến bộ theo hướng mục tiêu giáo dục [5]. Thông tư số 27/2020/TT-BGDĐT ngày 04 tháng 9 năm 2020 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo quy định đánh giá học sinh tiểu học. Theo đó: “Đánh giá học sinh tiểu học là quá trình thu thập, xử lý thông tin thông qua các hoạt động quan sát, theo dõi, trao đổi, kiểm tra, nhận xét quá trình học tập, rèn luyện của học sinh; tư vấn, hướng dẫn, động viên học sinh; diễn giải thông tin định tính hoặc định lượng về kết quả học tập, rèn luyện, sự hình thành và phát triển một số phẩm chất, năng lực của học sinh tiểu học” (Khoản 1, Điều 2, Quy định đánh giá học sinh tiểu học) [6].

Để đánh giá năng lực, phẩm chất học sinh dựa trên cơ sở cá nhân người học thực hiện các nhiệm vụ mang tính thực tiễn cần xây dựng những tiêu chuẩn phù hợp với phẩm chất và năng lực của người học theo yêu cầu của Chương trình Giáo dục phổ thông. Theo The Glossary of Education Reform (2014), Chuẩn đánh giá là những mô tả ngắn gọn, bằng văn bản về những gì học sinh được mong đợi biết và có thể làm ở một giai đoạn giáo dục cụ thể. Các Chuẩn đánh giá trong học tập mô tả các mục tiêu giáo dục nghĩa là những gì học sinh nên học được khi kết thúc một tiết học/bài học/khóa học, cấp lớp hoặc khoảng thời gian học... nhưng chúng không mô tả bất kì phương pháp giảng dạy, chương trình giảng dạy hoặc phương pháp đánh giá cụ thể nào [7].

Chuẩn đánh giá được Marzano (2010) định nghĩa là một hệ thống báo cáo liên quan đến thành tích của học sinh đối với các chủ đề cụ thể trong từng lĩnh vực chủ đề [8]. Guskey (2001) coi đây là cách tiếp cận dựa trên tiêu chí và đưa ra nhận định rằng: “Giáo viên ở tất cả các cấp phải xác định những gì họ muốn học sinh của mình học và có thể làm được và họ sẽ sử dụng bằng chứng nào để đánh giá thành tích hoặc hiệu suất đó” [9]. Nghiên cứu về những hướng dẫn dựa trên Chuẩn đánh giá trình bày một số chủ đề bao gồm thành tích của học sinh trong các hệ thống dựa trên tiêu chuẩn và việc thực hiện các phương pháp đánh giá, hướng dẫn dựa trên Chuẩn đánh giá.

Theo Trường Đại học New South Wales (Úc), Chuẩn đánh giá là một tập hợp các tuyên bố hoặc mô tả được gồm các cấp độ hoặc tiêu chuẩn khác nhau trong một chương trình, khóa học hoặc thành phần đánh giá và thường được thể hiện dưới dạng các tiêu chí hay chỉ báo đánh giá đã nêu [10]. Hệ thống Chuẩn đánh giá để phản ánh mức độ thực hiện (hoặc tiêu chuẩn) mà học sinh đã đạt được so với các tiêu chuẩn được xác định trước. Chuẩn đánh giá giúp học sinh biết các em sẽ đánh giá công việc của mình dựa trên tiêu chí nào và các tiêu chuẩn kèm theo từng tiêu chí này. Chuẩn đánh giá được xây dựng nhằm mục đích hỗ trợ học sinh như những người học độc lập; hướng dẫn và khuyến khích học sinh học tập hiệu quả bằng cách sử dụng các nhiệm vụ đánh giá toàn diện, phù hợp với kết quả học tập và phản ánh các mục tiêu của nhiệm vụ/tiết học/bài học/khóa học... cũng như các năng lực của học sinh; áp dụng các phép đo công bằng, hợp lệ và đáng tin cậy về kết quả học tập dự định của học sinh; nhấn mạnh hơn vào việc cung cấp thông tin phản hồi hữu ích và chứng minh thành tích của học sinh về các tiêu chuẩn học tập nhất quán. Ngoài ra, Chuẩn đánh giá cung cấp hướng dẫn cho học sinh về những điều quan trọng trong quá trình học tập và đánh giá của các em, khuyến khích học sinh hiểu các mục tiêu và tiêu chuẩn để có thể học tập theo định hướng của chuẩn đánh giá [10].

2.2. Chương trình môn Đạo đức cấp Tiểu học trong Chương trình Giáo dục phổ thông 2018

2.2.1. Yêu cầu về phẩm chất và năng lực của Chương trình môn Đạo đức cấp Tiểu học

Môn Đạo đức góp phần hình thành và phát triển 05 phẩm chất chủ yếu (Yêu nước, nhân ái, chăm chỉ, trung thực, trách nhiệm), 03 năng lực chung (Năng lực tự chủ và tự học; năng lực giải quyết vấn đề và sáng tạo; năng lực giao tiếp và hợp tác), 03 năng lực đặc thù (Năng lực điều chỉnh hành vi, năng lực phát triển bản thân, năng lực tìm hiểu và tham gia hoạt động kinh tế - xã hội) theo các mức độ phù hợp với môn học, cấp học đã được quy định trong Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 [1], [11].

Về định hướng phát triển phẩm chất, Chương trình môn Đạo đức đặt ra những yêu cầu như sau:

- Phẩm chất yêu nước biểu hiện ở các yếu tố Yêu thiên nhiên và có những việc làm thiết thực bảo vệ thiên nhiên; Yêu quê hương, yêu Tổ quốc, tôn trọng các biểu trưng của đất nước; Kính trọng, biết ơn người lao động, người có công với quê hương, đất nước; Tham gia các hoạt động đền ơn, đáp nghĩa đối với những người có công với quê hương, đất nước.

- Phẩm chất nhân ái biểu hiện ở sự yêu quý mọi người và tôn trọng sự khác biệt giữa mọi người.

- Phẩm chất chăm chỉ biểu hiện là sự ham học, chăm làm.

- Phẩm chất trung thực biểu hiện ở thật thà, ngay thẳng trong học tập, lao động và sinh hoạt hằng ngày; Mạnh dạn nói lên ý kiến của mình; Luôn giữ lời hứa; Mạnh dạn nhận lỗi, sửa lỗi và bảo vệ cái đúng, cái tốt; Không tự tiện lấy đồ vật, tiền bạc của người thân, bạn bè, thầy cô và những người khác; Không đồng tình với các hành vi thiếu trung thực trong học tập và trong cuộc sống.

- Phẩm chất trách nhiệm thể hiện ở việc người học có trách nhiệm với bản thân; có trách nhiệm với gia đình; có trách nhiệm với nhà trường và xã hội.

Về định hướng phát triển năng lực, các năng lực được hình thành, phát triển trong môn Đạo đức là biểu hiện đặc thù của các năng lực chung đã nêu trong Chương trình Giáo dục phổ thông tổng thể 2018. Yêu cầu cần đạt về các năng lực này được thể hiện cụ thể như sau:

- Năng lực điều chỉnh hành vi bao gồm năng lực nhận thức chuẩn mực hành vi; năng lực đánh giá hành vi của bản thân và người khác; và năng lực điều chỉnh hành vi.

- Năng lực phát triển bản thân bao gồm năng lực tự nhận thức bản thân; năng lực lập kế hoạch phát triển bản thân; và năng lực thực hiện kế hoạch phát triển bản thân.

- Năng lực tìm hiểu và tham gia hoạt động kinh tế - xã hội bao gồm năng lực tìm hiểu các hiện tượng kinh tế - xã hội và năng lực tham gia hoạt động kinh tế - xã hội.

2.2.2. Nội dung của Chương trình môn Đạo đức

Căn cứ vào các yêu cầu cần đạt về phẩm chất và năng lực đặc thù, Chương trình môn Đạo đức được xây dựng với bốn mạch nội dung cụ thể: Giáo dục đạo đức, Giáo dục kỹ năng sống, Giáo dục kinh tế và Giáo dục pháp luật. Bốn mạch nội dung này định hướng chính vào giáo dục về giá trị bản thân, gia đình, cộng đồng, nhằm hình thành cho học sinh thói quen, nề nếp cần thiết trong học tập, sinh hoạt và ý thức tự điều chỉnh bản thân theo các chuẩn mực đạo đức và quy định của pháp luật. Các mạch nội dung được triển khai thành các chủ đề học tập ở từng lớp học với yêu cầu cần đạt cụ thể.

Nội dung giáo dục của môn Đạo đức vừa đảm bảo tính đồng tâm và phát triển của các chuẩn mực xã hội

về thái độ và hành vi, vừa phù hợp với từng giai đoạn phát triển tâm - sinh lý lứa tuổi của học sinh tiểu học. Trong đó, mạch nội dung giáo dục giá trị đạo đức là cốt lõi là thế mạnh đặc thù của môn học liên quan đến năm phẩm chất cần đạt được quy định trong Chương trình Giáo dục phổ thông tổng thể là: yêu nước, nhân ái, chăm chỉ, trung thực, trách nhiệm. Mạch nội dung giáo dục kỹ năng sống bao gồm nhóm kỹ năng sống cơ bản, thiết yếu của người công dân tương lai nhằm thích ứng được với sự biến đổi của xã hội, bao gồm nhóm kỹ năng nhận thức, quản lý bản thân và nhóm kỹ năng tự bảo vệ bản thân. Mạch nội dung giáo dục kinh tế được đưa vào chương trình nhằm trang bị tri thức học vấn phổ thông cơ bản nhất về hoạt động tiêu dùng của con người trong cuộc sống. Mạch giáo dục pháp luật bao gồm các vấn đề phổ thông, cơ bản liên quan đến chuẩn mực hành vi pháp luật mà học sinh cần tuân thủ, thực hiện. Các nội dung giáo dục được phát triển theo hướng đồng tâm mở rộng xoay quanh các mối quan hệ (bản thân, gia đình, nhà trường, cộng đồng) và khả năng nhận thức của học sinh từ lớp 1 đến lớp 5.

2.3. Thiết kế Chuẩn đánh giá phẩm chất và năng lực của học sinh trong môn Đạo đức cấp Tiểu học theo Chương trình Giáo dục phổ thông 2018

2.3.1. Nguyên tắc xây dựng Chuẩn đánh giá

- *Đảm bảo tính khách quan*: Đảm bảo tính khách quan khi xây dựng Chuẩn đánh giá phẩm chất và năng lực môn Đạo đức cấp Tiểu học theo Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 là không phụ thuộc vào ý thức, tư tưởng, tình cảm, ý chí của chủ thể đánh giá.

- *Đảm bảo tính khoa học*: Mục đích đánh giá rõ ràng và phù hợp với hoàn cảnh. Đánh giá phải nhằm mục đích phát triển khả năng học tập của học sinh chứ không chỉ là khâu cuối cùng của quá trình dạy học/giáo dục. Nội dung Chuẩn đánh giá cần được phân chia thành các thành tố của phẩm chất và năng lực cần đánh giá. Mỗi thành tố phẩm chất và năng lực thành phần được phân chia thành các tiêu chí (biểu hiện). Các tiêu chí (biểu hiện) cần có sự liên kết giữa các yêu cầu cần đạt trong Chương trình môn Đạo đức ở Tiểu học. Mỗi tiêu chí cần có các mức độ đạt được khác nhau phù hợp với yêu cầu cần đạt của Chương trình môn Đạo đức ở Tiểu học. Chứng cứ thu thập phải chứng minh rằng, người học thực hiện được theo các tiêu chuẩn cụ thể đã xác định.

- *Đảm bảo tính chính xác*: Các phẩm chất, năng lực thành phần, các tiêu chí, chỉ báo được đề cập trong chuẩn đánh giá phẩm chất và năng lực môn Đạo đức cấp Tiểu học theo Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 đều cần thiết. Từng chỉ báo đều đảm bảo làm rõ nội hàm của các tiêu chí, không có sự trùng lặp giữa các chỉ báo với nhau.

- *Đảm bảo tính khả thi*: Nội hàm của các chỉ báo, tiêu chí cần đơn giản, dễ hiểu, không mang tính lý thuyết

mà thực tiễn tập trung xoay quanh mục tiêu đánh giá để đảm bảo giáo viên xây dựng được các công cụ đánh giá dựa trên bộ Chuẩn đánh giá một cách thuận lợi và dễ dàng.

- *Đảm bảo tính phù hợp*: Các tiêu chí, chỉ báo của Chuẩn đánh giá cần phù hợp với Chương trình môn Đạo đức cấp Tiểu học trong Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 được góp ý, điều chỉnh từ giáo viên và cán bộ quản lý cấp Tiểu học.

- *Đảm bảo dễ sử dụng*: Bộ Chuẩn đánh giá phẩm chất và năng lực môn Đạo đức cấp Tiểu học theo Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 được xây dựng rõ ràng, cụ thể, ngôn ngữ dễ hiểu, gần gũi với giáo viên tiểu học.

2.3.2. Quy trình xây dựng Chuẩn đánh giá

Dựa trên Chương trình Giáo dục phổ thông tổng thể 2018, Chương trình môn Đạo đức cấp Tiểu học và các nguyên tắc xây dựng Chuẩn đánh giá, chúng tôi đề xuất xây dựng Chuẩn đánh giá phẩm chất và năng lực trong môn Đạo đức cấp Tiểu học theo quy trình như sau:

Bước 1: *Xác định các phẩm chất, năng lực cần đánh giá.*

Xác định các phẩm chất, năng lực cần đánh giá là bước đầu tiên trong quy trình thiết kế. Việc xác định các phẩm chất, năng lực phải căn cứ vào yêu cầu cần đạt về phẩm chất, năng lực được quy định trong Chương trình môn Đạo đức; lưu ý viết chính xác, đầy đủ các phẩm chất và năng lực đặc thù được quy định trong Chương trình môn Đạo đức. Cụ thể là:

- Phẩm chất của Chương trình môn Đạo đức cấp Tiểu học theo Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 gồm: Yêu nước; Nhân ái; Trung thực; Chăm chỉ; Trách nhiệm.

- Năng lực đặc thù của Chương trình môn Đạo đức cấp Tiểu học theo Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 gồm: Năng lực điều chỉnh hành vi, Năng lực phát triển bản thân và Năng lực tìm hiểu và tham gia hoạt động kinh tế - xã hội.

Bước 2: *Xác định các thành tố của phẩm chất, năng lực cần đánh giá.*

Mỗi phẩm chất, năng lực bao gồm các thành tố tương ứng, thể hiện các khía cạnh khác nhau của phẩm chất, năng lực đó (phẩm chất, năng lực thành phần). Vì vậy, sau khi xác định được các phẩm chất, năng lực cần đánh giá trong môn Đạo đức, cần liệt kê chi tiết các thành tố tương ứng của từng phẩm chất, năng lực từ đó có căn cứ xác định các biểu hiện cụ thể của từng phẩm chất, năng lực. Các thành tố của phẩm chất, năng lực (phẩm chất, năng lực thành phần) phải được thể hiện tương ứng với từng phẩm chất, năng lực của chương trình để đảm bảo tính hệ thống và tính logic khi xây dựng các mức độ đánh giá.

Bước 3: *Xác định những tiêu chí (biểu hiện) của phẩm chất, năng lực thành phần.*

Tiêu chí của phẩm chất, năng lực thành phần là các

biểu hiện cụ thể của phẩm chất, năng lực, giúp người đánh giá có thể căn cứ vào các biểu hiện này để xác định yêu cầu cần đạt nào của chương trình nhằm hình thành và phát triển phẩm chất, năng lực nào.

Bước 4: *Xác định những yêu cầu cần đạt trong Chương trình môn Đạo đức tương ứng với các tiêu chí (biểu hiện) của phẩm chất, năng lực thành phần.*

Ở bước này, cần rà soát bảng yêu cầu cần đạt trong Chương trình môn Đạo đức và xác định yêu cầu cần đạt nào phù hợp với từng biểu hiện của phẩm chất và năng lực thành phần tương ứng.

Bước 5: *Thiết lập các biểu hiện đánh giá phẩm chất và mức độ đánh giá năng lực phù hợp với yêu cầu cần đạt của Chương trình môn Đạo đức.*

Mỗi yêu cầu cần đạt của Chương trình sau khi được sắp xếp tương ứng với một biểu hiện của phẩm chất, năng lực thành phần sẽ được chia thành các mức độ đánh giá, các mức độ đánh giá là cụ thể hóa của yêu cầu cần đạt trong Chương trình, được phân tách dựa trên các yếu tố về số lượng, tần suất hoặc mức độ thành thạo của hành vi.

Việc rèn luyện phẩm chất là cả một quá trình và qua một việc làm, hành vi cụ thể của học sinh cho thấy các em có được một phần biểu hiện của phẩm chất. Do vậy, Chuẩn đánh giá phẩm chất không chia thành các mức độ mà chỉ đưa ra các biểu hiện cụ thể. Điều này giúp giáo viên có căn cứ để đánh giá học sinh, điều chỉnh cách dạy học đồng thời đưa ra được những điều chỉnh cụ thể giúp học sinh rèn luyện, hoàn thiện bản thân.

Chuẩn đánh giá năng lực được thiết kế theo ba mức độ, cụ thể là: Mức độ 1 (M1): Mức đạt; Mức độ 2 (M2): Mức khá; Mức độ 3 (M3): Mức tốt.

Bước 6: *Thử nghiệm và điều chỉnh Chuẩn đánh giá.*

Mục đích thử nghiệm là để kiểm chứng mức độ phù hợp và tính khả thi của Chuẩn đánh giá môn Đạo đức cấp Tiểu học theo Chương trình Giáo dục phổ thông 2018. Cụ thể nhóm nghiên cứu đã:

- Làm việc với các trường tiểu học để thử nghiệm tính phù hợp và tính khả thi và của chuẩn đánh giá đã xây dựng.

- Trao đổi với giáo viên để góp ý về Chuẩn đánh giá và chỉnh sửa Chuẩn đánh giá phẩm chất, năng lực môn Đạo đức.

- Thiết kế công cụ đánh giá tương ứng với Chuẩn đánh giá như các mẫu phiếu bài tập, phiếu quan sát, bảng kiểm... và tổng hợp, phân tích thông tin thu thập được từ các công cụ đánh giá.

- Điều chỉnh Chuẩn đánh giá phẩm chất, năng lực của học sinh trong môn Đạo đức sau thử nghiệm.

2.3.3. Ví dụ Chuẩn đánh giá phẩm chất và năng lực môn Đạo đức cấp Tiểu học theo Chương trình Giáo dục phổ thông 2018

a. Chuẩn đánh giá phẩm chất

Từ quy trình xây dựng Chuẩn đánh giá đã đề xuất, nhóm tác giả triển khai xây dựng Chuẩn đánh giá phẩm chất môn Đạo đức cấp Tiểu học theo Chương trình Giáo

đục phổ thông 2018 với từng khối lớp. Dưới đây là ví dụ minh họa về bảng Chuẩn đánh giá phẩm chất Trung thực của học sinh trong Chương trình môn Đạo đức lớp 4 (xem Bảng 1).

Dựa vào bảng Chuẩn đánh giá phẩm chất như trên, giáo viên đối chiếu phẩm chất cần hình thành cho học sinh trong chủ đề với những yêu cầu cần đạt của chương trình và dựa vào những biểu hiện cụ thể của Chuẩn đánh giá phẩm chất tương ứng với yêu cầu cần đạt đã xác định để thực hiện việc xây dựng các công cụ đánh giá phẩm chất của học sinh.

b. Chuẩn đánh giá năng lực

Chuẩn đánh giá năng lực môn Đạo đức ở Tiểu học

được xây dựng theo ba mức độ tương ứng với từng yêu cầu cần đạt của chương trình. Dưới đây là ví dụ về Chuẩn đánh giá năng lực điều chỉnh hành vi ở lớp 3 (xem Bảng 2).

Cách xây dựng Chuẩn đánh giá các năng lực còn lại của môn Đạo đức tương tự như cách xây dựng Chuẩn năng lực Điều chỉnh hành vi. Tùy thuộc vào yêu cầu cần đạt, các mức độ đánh giá được xây dựng dựa vào số lượng biểu hiện, tần suất thực hiện hoặc độ thành thạo kỹ năng của học sinh. Dựa vào các mức độ đánh giá M1, M2, M3, giáo viên có thể xây dựng công cụ đánh giá và thiết kế các hoạt động dạy học phù hợp với đối tượng học sinh

Bảng 1: Chuẩn đánh giá phẩm chất Trung thực ở lớp 4

Phẩm chất [1]	Thành tố [1]	Biểu hiện của thành tố [1]	Thể hiện trong yêu cầu cần đạt của chương trình [1]	Chuẩn Đánh giá phẩm chất theo biểu hiện
Trung thực	Bày tỏ thái độ, ý kiến, hành động của cá nhân	Không tự tiện lấy đồ vật, tiền bạc của người thân, bạn bè, thầy cô và những người khác	Nêu được một số biểu hiện tôn trọng tài sản của người khác.	Nêu được một số biểu hiện tôn trọng tài sản của người khác như: Hỏi mượn khi muốn sử dụng; chỉ sử dụng tài sản của người khác khi được cho phép; giữ gìn cẩn thận tài sản của người khác khi sử dụng; trả lại tài sản đúng hẹn...
			Biết vì sao phải tôn trọng tài sản của người khác.	Nêu được một số lí do giải thích vì sao phải tôn trọng tài sản của người khác: Vì tài sản của người khác là do sự vất vả lao động mới có được; vì tôn trọng tài sản của người khác thì sẽ được mọi người tin tưởng, yêu quý; bản thân mình cũng thấy vui vẻ, thoải mái;...
			Thể hiện thái độ tôn trọng tài sản của người khác bằng những lời nói, việc làm cụ thể phù hợp.	Thực hiện được lời nói, việc làm cụ thể để thể hiện thái độ tôn trọng tài sản của người khác như: Hỏi mượn trước khi sử dụng; mượn và trả lại tài sản đúng hẹn; giữ gìn tài sản được cho mượn; nhận lỗi và sửa lỗi nếu lỡ làm hư hỏng tài sản đi mượn...
			Nhắc nhở bạn bè, người thân tôn trọng tài sản của người khác.	Nhắc nhở bạn bè, người thân thực hiện tôn trọng tài sản của người khác như: Hỏi mượn trước khi sử dụng; mượn và trả lại tài sản đúng hẹn; giữ gìn tài sản được cho mượn; nhận lỗi và sửa lỗi nếu lỡ làm hư hỏng tài sản đi mượn...

Bảng 2: Chuẩn đánh giá năng lực Điều chỉnh hành vi ở lớp 3

Năng lực [11]	Thành tố [11]	Biểu hiện của thành tố [11]	Thể hiện trong yêu cầu cần đạt của chương trình [11]	Các mức độ đạt Chuẩn
Điều chỉnh hành vi	Nhận thức chuẩn mực hành vi	Có kiến thức cần thiết, phù hợp để nhận thức, quản lí, tự bảo vệ bản thân và duy trì mối quan hệ hoà hợp với bạn bè	Nhận biết được lợi ích của việc ham học hỏi đối với lứa tuổi của mình.	M1: Nêu được một lợi ích của việc ham học hỏi đối với lứa tuổi của mình. M2: Nêu được hai lợi ích của việc ham học hỏi đối với lứa tuổi của mình. M3: Nêu được ba lợi ích của việc ham học hỏi đối với lứa tuổi của mình trở lên. Các lợi ích của việc ham học hỏi đối với lứa tuổi của mình là: Giúp bản thân có thêm hiểu biết về mọi thứ xung quanh và mau tiến bộ, học hỏi được nhiều điều bổ ích, được mọi người yêu quý, giúp đỡ...
			Nêu được một số biểu hiện bất hoà với bạn bè.	M1: Nêu được hai biểu hiện bất hoà với bạn bè. M2: Nêu được ba biểu hiện của bất hoà với bạn bè. M3: Nêu được từ bốn biểu hiện của bất hoà với bạn bè trở lên. Các biểu hiện của việc bất hoà với bạn bè là: Cãi nhau với bạn, chia bè phái, nói dối bạn, bắt nạt bạn...
			Nhận biết được lợi ích của việc xử lí bất hoà với bạn bè.	M1: Nêu được một lợi ích của việc xử lí bất hoà với bạn bè. M2: Nêu được hai lợi ích của việc xử lí bất hoà với bạn bè. M3: Nêu được từ ba lợi ích của việc xử lí bất hoà với bạn bè trở lên. Các lợi ích của việc xử lí bất hoà với bạn bè là: Giúp bạn và mình hiểu nhau hơn, gần bó hơn, tinh thần thoải mái, được bạn yêu quý, tôn trọng, rèn được khả năng lắng nghe, xây dựng tình bạn đẹp...

3. Kết luận

Việc xây dựng Chuẩn đánh giá phẩm chất và năng lực của học sinh trong môn Đạo đức với các mức độ và biểu hiện hành vi cụ thể sẽ góp phần đảm bảo cho hiệu quả, chất lượng của quá trình đánh giá học sinh. Quy trình xây dựng Chuẩn đánh giá phẩm chất và năng lực của học sinh được đề xuất tạo thành một hệ thống đồng bộ với Chương trình Đạo đức ở Tiểu học, giúp giáo viên chủ động trong việc tổ chức hoạt động dạy học, thực hiện việc đánh giá học sinh một cách khách quan,

chính xác. Chuẩn đánh giá phẩm chất, năng lực của học sinh trong môn Đạo đức là sản phẩm khoa học cần thiết cho các nhà quản lý, giáo viên tiểu học trong quá trình đánh giá học sinh.

Lời cảm ơn: Bài viết thuộc sản phẩm của đề tài: *Nghiên cứu xây dựng Chuẩn đánh giá năng lực và phẩm chất của học sinh trong môn Đạo đức và Hoạt động trải nghiệm cấp Tiểu học trong Chương trình Giáo dục phổ thông 2018, mã số: CT.2022.10.VKG.05.*

Tài liệu tham khảo

- [1] Bộ Giáo dục và Đào tạo (26/12/2018), *Chương trình Giáo dục phổ thông tổng thể* (Ban hành kèm theo Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo).
- [2] Trần Thị Tuyết Oanh, (2014), *Đánh giá kết quả học tập*, NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.
- [3] Nguyễn Đức Minh (chủ biên), (2015), *Hướng dẫn đánh giá năng lực của học sinh cuối cấp Tiểu học*, NXB Giáo dục Việt Nam.
- [4] Nguyễn Đức Chính, (2017), *Đánh giá và quản lý hoạt động trong giáo dục*, NXB Giáo dục Việt Nam.
- [5] Nguyễn Thị Lan Phương, (2014), *Xây dựng Chuẩn đánh giá kết quả học tập của học sinh phổ thông theo hướng tiếp cận năng lực*, đề tài được tài trợ bởi Quỹ Phát triển Khoa học và Công nghệ Quốc gia (NAFOSTED), mã số VII.2-2011.06.
- [6] Bộ Giáo dục và Đào tạo, (04/9/2020), *Thông tư số 27/2020/TT-BGDĐT ban hành Quy định đánh giá học sinh tiểu học*.
- [7] The Glossary of Education Reform, (2014), *Learning Standards*, Great School Partnership, retrieved from <https://www.edglossary.org/learning-standards/>.
- [8] Marzano, R. J., (2010), *Formative assessment and standards-based grading*, Bloomington, IN: Solution Tree.
- [9] Guskey, T.R., (2001), *Helping standards make the grade*, Educational Leadership, 59 (1), 20-17.
- [10] Pro Vice-Chancellor Education (n.d.), *Standards-Based Assessment*, The University of New South Wales, Australia, retrieved from <https://www.teaching.unsw.edu.au/standards-based-assessment#:~:text=Standards%2Dbased%20assessment%20lets%20students,their%20achievement%20of%20the%20standards.>
- [11] Bộ Giáo dục và Đào tạo, (26/12/2018), *Chương trình Giáo dục phổ thông môn Giáo dục công dân* (Ban hành kèm theo Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT).

DEVELOPING ASSESSMENT STANDARDS OF PUPILS' QUALITIES AND COMPETENCIES IN ETHICS SUBJECT AT THE PRIMARY LEVEL TOWARD THE 2018 GENERAL EDUCATION CURRICULUM

Bui Ngoc Diep*¹, Nguyen Ha My²,
Nguyen Huyen Trang³

* Corresponding author

¹ Email: diepbn@vnies.edu.vn
Vietnam Institute of Educational Sciences
52 Lieu Giai, Ba Dinh, Hanoi, Vietnam

² Email: nhmy.3110@gmail.com
Hanoi National University of Education
136 Xuan Thuy, Dich Vong Hau, Cau Giay,
Hanoi, Vietnam

³ Email: nguyenhuyentrangbdcdb@gmail.com
Hanoi Education Staff Training School,
No. 36, Mac Thai To, Yen Hoa, Cau Giay,
Hanoi, Vietnam

ABSTRACT: *The 2018 General Education Curriculum was built toward developing pupils' qualities and competencies. Therefore, the assessment of primary pupils needs to be based on identifying their qualities and competencies that shaped through studying subjects and participating in educational activities. Evaluation is the process of determining the level of performance required by the education curriculum, and the evaluation standards of pupils' qualities and competencies in Ethics subject at primary level under the 2018 General Education Curriculum are the basis for administrators and teachers to evaluate pupils toward developing their qualities and competencies. The article mentioned the general issues of assessment and evaluation standards as well as proposed the process of developing evaluation standards in Ethics subject as a basis for educators in conducting the evaluation for primary pupils toward the orientation set out by the 2018 General Education Curriculum.*

KEYWORDS: Assessment standards, qualities, competencies, achieved requirements, evaluation levels.